LIBRIS | We know books

Conf. univ. dr. MIHAIL UDROIU

Fișe de Procedură penală

Partea specială

Teorie și cazuri practice

- Curs universitar -

Ediția 7

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2026

LIBRIS | We know books

CUPRINS

Explicații despre structura fișelor IX
Abrevieri XXIX

Fișa nr. 1. Organele de urmărire penală, competențele și regulile generale în exercitarea funcției de acuzare 1
Fișa nr. 2. Sesizarea organelor de urmărire penală 20
Fișa nr. 3. Examinarea sesizării și constituirea dosarului penal 39
Fișa nr. 4. Începerea urmăririi penale 42
Fișa nr. 5. Neînceperea urmăririi penale 46
Fișa nr. 6. Etapa investigării *in personam* 49
Fișa nr. 7. Desfășurarea urmăririi penale 66
Fișa nr. 8. Extinderea urmăririi penale și a acțiunii penale 76
Fișa nr. 9. Suspendarea urmăririi penale 83
Fișa nr. 10. Procedura audierii anticipate 88
Fișa nr. 11. Terminarea urmăririi penale 91
Fișa nr. 12. Soluțiile ce pot fi dispuse de procuror 95
Fișa nr. 13. Reluarea urmăririi penale 113
Fișa nr. 14. Procedura confirmării renunțării la urmărirea penală 125
Fișa nr. 15. Plângerea împotriva soluției de clasare 133
Fișa nr. 16. Obiectul fazei camerei preliminare. Măsuri pregătitoare dezbaterii contradictorii 150
Fișa nr. 17. Procedurile contradictorii în faza camerei preliminare 172
Fișa nr. 18. Principiile judecății 191
Fișa nr. 19. Reguli generale ale fazei de judecată 199
Fișa nr. 20. Judecata în primă instanță potrivit procedurii de drept comun 217
Fișa nr. 21. Judecata în cazul recunoașterii învinuirii (procedura abreviată) 248
Fișa nr. 22. Hotărârea judecătorească 261
Fișa nr. 23. Apelul 273
Fișa nr. 24. Contestația 301
Fișa nr. 25. Contestația în anulare 311
Fișa nr. 26. Revizuirea 329

LIBRIS We know books

Fişa nr. 27. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate 349
Fişa nr. 28. Acordul de recunoaştere a vinovăţiei 359
Fişa nr. 29. Procedura în cauzele cu infractori minori 382
Fişa nr. 30. Procedura reabilitării 405
Fişa nr. 31. Reguli generale cu privire la executarea hotărârilor penale definitive 411
Fişa nr. 32. Amânarea şi întreruperea executării pedepsei 422
Fişa nr. 33. Reguli procedurale în faţa instanţelor de executare 428
Fişa nr. 34. Contestaţia la executare 433

Bibliografie generală 451

LIBRIS | We know books

1

ORGANELE DE URMĂRIRE PENALĂ, COMPETENŢELE ŞI REGULILE GENERALE ÎN EXERCITAREA FUNCŢIEI DE ACUZARE

I. COMENTARIU INTRODUCTIV

Prima fază a procesului penal este una nepublică, în care actorii principali sunt organele de cercetare penală şi procurorul.

Urmărirea penală este singura fază procesuală prezentă în toate procesele penale. Astfel, pot exista procese penale doar cu faza de urmărire penală şi cea de judecată, ori numai cu faza de urmărire penală sau numai cu faza de urmărire penală şi cea de cameră preliminară, în aceste din urmă două ipoteze procesele finalizându-se cu o soluţie de netrimitere în judecată (inclusiv după restituirea cauzei la parchet de judecătorul de cameră preliminară).

În faza de urmărire penală se exercită funcţia de urmărire penală; pe lângă această funcţie, în raport de particularităţile cauzei, poate fi exercitată şi funcţia de dispoziţie asupra drepturilor şi libertăţilor fundamentale (de pildă, atunci când procurorul solicită judecătorului de drepturi şi libertăţi încuviinţarea percheziţiei domiciliare sau a supravegherii tehnice).

În cadrul fazei de urmărire penală organele judiciare sesizate verifică temeinicia sesizării începând cu investigarea faptei sesizate, iar dacă din probele strânse rezultă suspiciunea implicării unei persoane în acţiuni sau inacţiuni infracţionale investigaţia continuă *in personam*.

Regulile generale au menirea de a structura cunoştinţele referitoare la această fază investigativă în care se exercită funcţia de acuzare pentru determinarea clară a competenţelor organelor judiciare şi a principalelor drepturi ale persoanelor implicate în procesul penal.

UBBIS We know books

CUVINTE-CHEIE

Norma de procedură penală este norma care prevede regulile de desfăşurare ale procedurilor penale (dispoziţia sau preceptul), precum şi sancţiunile aplicabile în cazul încălcării acestora (sancţiunea). În doctrină (*Gh. Mateuţ*, Procedură penală, Partea generală, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2019, p. 21) s-a arătat că „din redactarea normelor procesual penale nu lipseşte niciodată dispoziţia, care este cuprinsă în mod explicit, însă celelalte elemente (ipoteza şi sancţiunea) pot lipsi din formula legii, fiind doar deduse sau incluse în alte norme juridice". În esenţă, în procedura penală pot fi distinse următoarele două mari categorii de norme: normele procesuale referitoare la actele şi/sau măsurile procesuale şi norme procedurale ce constituie complementul celor dintâi norme şi prin intermediul cărora sunt puse în executare actele şi/sau măsurile procesuale.

Actul procesual este actul părţilor sau al organelor judiciare prin care sunt exercitate drepturi procesuale ori sunt îndeplinite obligaţii procesuale, potrivit funcţiilor procesuale pe care aceştia le îndeplinesc, în vederea asigurării fiabilităţii procesului penal (de exemplu, plângerea prealabilă, ordonanţa procurorului prin care se dispune punerea în mişcare a acţiunii penale, rechizitoriul, încheierea prin care se dispune luarea măsurii arestării preventive, încheierea instanţei prin care se dispune administrarea unor mijloace de probă, sentinţa, decizia etc.).

Actul procedural este actul prin care se aduce la îndeplinire un act sau o măsură procesuală (de exemplu, mandatul de arestare este actul emis în temeiul încheierii prin care s-a dispus măsura arestării preventive, în vederea aducerii la îndeplinire a acesteia; actul procesual al organului de urmărire penală ori al instanţei judecătoreşti prin care se dispune audierea unui martor, ori a unui inculpat, este adus la îndeplinire prin citarea persoanelor ce urmează a fi audiate sau prin consemnarea celor declarate de aceste persoane cu ocazia ascultării în cuprinsul unei declaraţii).

Măsurile de drept procesual penal sunt măsuri procesuale sau procedurale ce pot fi dispuse de organele de urmărire penală sau de instanţa de judecată în vederea asigurării bunei desfăşurări a procesului penal.

Garanţiile procesuale sunt mijloace procesuale prin care sunt garantate drepturile şi libertăţile participanţilor în cadrul procedurilor penale.

Fazele procesuale sunt diviziuni ale procesului penal.

Etapa procesuală este o subdiviziune a unei faze a procesului penal.

Stadiul procesual este subdiviziune a unei etape procesuale (de pildă, judecata în apel sau revizuirea). Fiecare etapă procesuală poate avea mai multe stadii de desfăşurare a procesului penal.

II. STRUCTURA URMĂRIRII PENALE – EXPLICAŢII

1. Etapele procesuale ale urmăririi penale

a. etapa de investigare a faptei (*in rem*);
b. etapa de investigare a persoanei (după continuarea efectuării urmăririi penale faţă de suspect/punerea în mişcare a acţiunii penale);
c. rezolvarea cauzei de către procuror.

Aceste etape procesuale se desfăşoară odată cu *începerea urmăririi penale* prin ordonanţa procurorului sau a organului de cercetare penală (în cvasitotalitatea cauzelor) ori prin declaraţia verbală a procurorului consemnată în încheierea de şedinţă în ipoteza infracţiunilor de audienţă *şi până la dispunerea unei soluţii de trimitere în judecată* prin rechizitoriu sau prin acordul de recunoaştere a vinovăţiei, respectiv a unei *soluţii de clasare sau de renunţare la urmărirea penală* fie prin ordonanţă, fie printr-o dispoziţie din rechizitoriu (alături de cea de trimitere în judecată); soluţiile de netrimitere în judecată pot fi dispuse inclusiv în etapa *in rem* a urmăririi penale, în vreme ce soluţia de trimitere în judecată se poate dispune numai după punerea în mişcare a acţiunii penale.

2. Limitele urmăririi penale

a. **Limita iniţială:** *ordonanţa* prin care se dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă/*declaraţia verbală a procurorului* consemnată în încheierea de şedinţă în cazul infracţiunilor de audienţă.

LIBRIS | We know books

b. **Limita finală:** trimiterea în judecată *prin rechizitoriu/acord de recunoaştere a vinovăţiei* sau dispunerea unei soluţii de clasare ori de renunţare la urmărirea penală *prin ordonanţă/dispoziţie din rechizitoriu.*

3. Obiectul urmăririi penale

a. ***strângerea probelor*** necesare cu privire la existenţa infracţiunilor, la identificarea persoanelor care au comis infracţiuni şi la stabilirea răspunderii penale sau civile a acestora; organele de urmărire penală trebuie să strângă atât probe în acuzare, cât şi pe cele în apărarea suspectului sau inculpatului şi să lămurească cauza sub toate aspectele (inclusiv cu privire la împrejurările care au determinat, înlesnit sau favorizat săvârşirea infracţiunii);

b. ***evaluarea probelor*** strânse pentru a se constata dacă este cazul să se dispună continuarea efectuării urmăririi penale faţă de suspect, punerea în mişcare a acţiunii penale şi trimiterea în judecată a inculpatului sau o soluţie de clasare, respectiv renunţare la urmărirea penală;

c. *DCC nr. 636/2019:* art. 285 C.proc.pen. defineşte obiectul urmăririi penale, prima fază a procesului penal, ce constă în strângerea probelor necesare cu privire la existenţa infracţiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârşit o infracţiune şi la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată. În doctrină au fost analizate sintagmele utilizate în definirea obiectului urmăririi penale, reţinându-se că prin *„strângerea probelor necesare"* se înţelege operaţiile de descoperire, de adunare şi de conservare a probelor fără de care nu s-ar putea cunoaşte dacă s-a comis sau nu o faptă care ar putea fi o infracţiune şi dacă cel presupus că a săvârşit-o este făptuitorul. Prin *„existenţa infracţiunilor"* se înţelege în primul rând existenţa materială a unei fapte şi, în al doilea rând, dacă acea faptă este prevăzută de legea penală şi constituie o tentativă pedepsibilă sau o faptă consumată. Totodată, prin expresia *„identificarea făptuitorului (a persoanelor care au săvârşit o infracţiune"*, criticată în prezenta cauză, se înţelege că probele adunate trebuie să procure şi date necesare pentru cunoaşterea făptuitorilor (autorilor, coautorilor, instigatorilor, complicilor), atât în privinţa persoanei lor fizice, cât şi cu privire la identitate. De asemenea, prin *„stabilirea răspunderii"* se înţelege că probele necesare trebuie să privească nu numai materialitatea faptelor, ci şi date suficiente pentru a se putea cunoaşte dacă făptuitorii au săvârşit fapta cu intenţie, dacă pot fi traşi la răspundere penală pentru faptele săvârşite şi *„dacă este cazul sau nu"* să se dispună trimiterea în judecată.

4. Caractere specifice urmăririi penale:

a. caracterul ***nepublic*** al urmăririi penale [art. 285 alin. (2) C.proc.pen.];

- nepublicitatea nu echivalează cu caracterul secret al urmăririi penale;
- nepublicitatea urmăririi penale vizează limitarea accesului publicului la desfăşurarea investigaţiei penale; în condiţiile prevăzute de legea procesuală, părţile sau subiecţii procesuali principali pot solicita şi obţine participarea la efectuarea actelor de urmărire penală, pot adresa întrebări în cazul în care participă la audieri etc.;
- persoanele care iau cunoştinţă de datele referitoare la conţinutul actelor de urmărire penală sunt obligate să păstreze confidenţialitatea informaţiilor aflate;
- *DCC nr. 633/2018:* indiferent de destinatarul informaţiilor privind ancheta judiciară, că este vorba de publicul larg sau de instituţii ale statului, comunicarea acestor informaţii nu trebuie făcută într-o asemenea manieră încât să prezinte persoana supusă procedurilor judiciare ca vinovată, atât timp cât în cauză nu există o hotărâre definitivă în acest sens;
- caracterul nepublic produce efecte şi cu privire la posibilitatea consultării dosarului în condiţiile art. 94 C.proc.pen. (a se vedea ***Fişa nr. 22*** din *M. Udroiu*, Fişe de Procedură penală. Partea generală. Teorie şi cazuri practice, ed. a 7-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2026);
- anumite procedee probatorii se desfăşoară cu participarea unor subiecţi procesuali (de pildă, confruntarea sau percheziţia informatică, ori cercetarea la faţa locului);

LIBRIS We know books

- avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul de a participa, la cerere, la toate actele de urmărire penală în condițiile art. 92 C.proc.pen.

b. caracterul ***necontradictoriu*** al urmăririi penale;

- constituie o particularitate a fazei de urmărire penală ce decurge din lipsa de publicitate, spre deosebire de celelalte faze procesuale;
- organele de urmărire penală nu au obligația de a pune în discuția părților și subiecților procesuali măsurile care se impun a fi dispuse în cauză, înainte de adoptarea lor;
- în cursul urmăririi penale există și proceduri contradictorii; de exemplu, dezbaterea propunerii de arestare preventivă sau de arest la domiciliu a inculpatului sau efectuarea procedeului probator al expertizei sau al confruntării, procedura audierii anticipate.

c. caracterul *preponderent scris* al urmăririi penale.

- actele de urmărire penală se întocmesc *în scris*, părțile sau subiecții procesuali formulează cereri și excepții *în scris* sau pot depune memorii sau plângeri/contestații tot *în scris*;
- în cazul infracțiunii de audiență procurorul poate dispune începerea urmăririi penale sau punerea în mișcare a acțiunii penale prin declarație orală, consemnată în încheierea de ședință a instanței.

NU FI TENTAT SĂ CONSIDERI CĂ (...) în fiecare fază procesuală este exercitată o singură funcție procesuală, **deoarece** în cursul urmăririi penale se exercită două dintre funcțiile procesuale prevăzute de art. 3 C.proc.pen., respectiv funcția de urmărire penală și cea de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale.

BLACK BOX

1. *Subordonarea ierarhică* a procurorilor constituie firul roșu al activității în cadrul unităților de parchet, aceștia funcționând într-o structură piramidală sub coordonarea și controlul șefilor ierarhici și sub autoritatea ministrului justiției; procurorii din fiecare parchet sunt subordonați conducătorului parchetului respectiv, iar conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeași circumscripție; controlul exercitat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție, de procurorul-șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel asupra procurorilor din subordine se poate realiza direct sau prin procurori anume desemnați (art. 69 din Legea nr. 304/2022).

Conform art. 68 alin. (1) din Legea nr. 304/2022, dispozițiile procurorului ierarhic superior, *date în scris și în conformitate cu legea*, sunt obligatorii pentru procurorii din subordine; în cazul în care procurorul de caz nu pune în executare dispozițiile date de procurorul ierarhic superior, acesta din urmă nu poate pune în mișcare acțiunea penală în locul procurorului de caz, dacă nu efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză, însă poate sesiza inspecția judiciară pentru a investiga abaterea disciplinară prevăzută de art. 271 lit. f) din Legea nr. 303/2022. Potrivit art. 68 alin. (3) din Legea nr. 304/2022, ***procurorul ierarhic superior sau procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate infirma motivat***, prin ordonanță, din oficiu sau în urma sesizării pe calea plângerii formulate în temeiul art. 336 C.proc.pen., actele și măsurile procesuale *nelegale sau netemeinice* emise/dispuse de procurorul aflat în subordinea sa (de pildă, se poate dispune infirmarea unei ordonanțe de începere a urmăririi penale, a unei ordonanțe de extindere a urmăririi penale ori de instituire a unei măsuri asigurătorii, a unei ordonanțe prin care se dispune o soluție de clasare sau